

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan soruların Hazine ve Maliye Bakanı Berat ALBAYRAK tarafından yanıtlanması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Ünal DEMİRTAŞ

Zonguldak Milletvekili

5362 Sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu'na göre; sabit bir mekanda ya da gezici olarak çalışan, ekonomik faaliyetini sermayesi ile birlikte bedeni çalışmasına dayandıran kişiler esnaf ve sanatkar olarak tanımlanmıştır. Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu'nun 31 Mart 2020 tarihli verilerine göre Türkiye genelinde, 1 milyon 984 bin 489 işyerinde, 1 milyon 837 bin 121 esnaf ve sanatkar faaliyet göstermektedir. Ticaret Bakanlığı tarafından esnaf ve sanatkarlar, 1)Ağaç işleri, 2)Eğlence, dinlenme, organizasyon, 3)Elektrik, elektronik ve bilgisayar, 4)Gıda- tarım, 5)Giyim, deri ürün, ev tekstili, dokuma 6)Hediyelik eşya, eğitim, basım, fotoğraf ve çeşitli mallar, 7)Kuaför, berber, temizlik, spor, kozmetik, sağlık, 8)Metal, otomotiv, makine, 9)Pazar, seyyar,10)Ulaştırma hizmetleri,11)Yapı sanatları olmak üzere 11 ana başlıkta sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma ile 1576 meslek tanımlanmıştır. Yani esnaf ve sanatkarlar günlük hayatın devamını sağlayan, vatandaşlarımızın her türlü ihtiyacını karşılamak için hizmet üreten kişilerdir.

Günlük hayatta berberden bakkala, çay bahçelerinden düğün salonlarına, kahvehaneden şoför esnafına kadar hayatımızın ayrılmaz parçası olan esnaf ve sanatkarlar ekonominin temel direği olarak kabul edilir ve bu anlamda pek çok ülkede onların ihtiyaçları ve büyümeleri doğrultusunda politikalar üretilmektedir. Çünkü esnaf, tabana yayılan, ekonomideki hareketliliği ve büyümeyi sağlayan en temel unsurdur. Bununla birlikte ekonomik durgunluk ve krizlerden de, ilk önce ve en hızlı şekilde etkilenen kesim yine esnaf ve sanatkarlardır. Bu nedenle esnaf ve sanatkarların ekonomik durgunluk ve kriz zamanlarında mutlaka desteklenmesi gerekmektedir. Çünkü ekonomi çarkının en küçük dişlisini oluşturan esnaf ve sanatkarların desteklenmemesi halinde telafisi mümkün olmayan toplumsal ve sosyolojik sonuçlar ortaya çıkacaktır.

Ak Parti hükümetlerinin yanlış politikaları sonucu dışa bağımlı, yapısal ve kronikleşmiş sorunları olan ülkemiz ekonomisi, son yıllarda durgunluğa ve krize sürüklenmiştir. 31 Aralık 2019 Yılı sonu itibarıyla kamu ve özel sektör dış borcu toplam 436,9 milyar ABD dolarına ulaşmış, 2020 Şubat sonu itibarıyla, orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış dış borç verisi kullanılarak hesaplanan kısa vadeli dış borç stoğu 168,5 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Maalesef şu an merkez bankasında kısa vadeli dış borcu çevirecek yeterli düzeyde döviz yoktur. Büyük bir dış borç stoğu olan ülkemizde, döviz

rezervlerinin yetersiz olması nedeniyle acil dış kaynağa ihtiyacı olduğu ekonomi çevreleri tarafından sıklıkla dile getirilmektedir.

Dünyanın en kırılgan ekonomileri arasında gösterilen, makyajlı Tük verilerine göre bile %14'lere varan işsizliğe ulaşan büyük bir durgunluk ve krizin içinde olan ülkemiz ekonomisi, tüm dünyayı etkisi altına alarak "pandemi" ilan edilen coronavirüs salgınının ülkemizde de başlamasının ardından, çok daha büyük ve derin bir ekonomik kriz ile karşı karşıya kalmıştır. Coronavirüs salgını nedeniyle, tüm dünyada ve ülkemizde sosyal hayatın yanı sıra ekonomik hayat da büyük ölçüde durmuştur. Sadece ülkemizde değil, tüm dünyada coronavirüs salgını nedeniyle küresel ölçekte büyük bir sağlık ve ekonomi krizi yaşanmaya başlamıştır. Bugün itibarıyla, küresel ölçekli coronavirüs krizinin de etkisiyle Türk lirasının değeri düşerek, 1 ABD doları 7 lira, 1 Euro ise 7.60 lira seviyelerine yükselmiştir. Yani ülkemiz, hem dışa bağımlı yapısal ve kronikleşmiş sorunları nedeniyle, hem de coronavirüs salgını sonucu ortaya çıkan küresel kriz nedeniyle, çifte ekonomik kriz yaşamaya başlamıştır. Maalesef ülkemiz ekonomisinin kısa vadede düzelmeye ve toparlanma imkanı da gözükmemektedir. Önümüzde hem sağlık, hem de ekonomik açıdan son derece belirsiz bir süreç vardır. Yine maalesef bütün uluslararası kuruluşlar, 2020 yılında ülkemiz ekonomisinin %5'e kadar oranlarda küçülebileceğini öngörmektedirler.

Ülkemizde 11 mart 2020'de açıklanan ilk coronavirüs vakasından sonra, salgının yayılmasının engellenmesi ve ölümcül etkilerini azaltmak için, oluşturulan Bilim Kurulunun " sosyal izolasyonun" öncelikli tedbir olarak uygulanması tavsiyesini yürütme erki olan Cumhurbaşkanlığına önermesi sonrasında, bazı önlemler aşama aşama alınmaya başlanmıştır. Bazı sektörlerde esnaf ve sanatkarlarımıza ait işyerleri İçişleri Bakanlığı tarafından geçici olarak kapatılmıştır. Bu kapsamda öncelikle İçişleri Bakanlığı tarafından lokanta, restoran, bar, sinema, nişan-düğün salonları, kafe, kahvehane, çay bahçeleri, berber vs. gibi işletmeleri olan küçük esnaflarımızın işyerlerinin geçici olarak kapatılmasına karar verilmiştir. Salgından etkilenen esnaf ve sanatkarlarımıza ait diğer sektörlerde ise faaliyetler ya tamamen durdurulmuş ya da asgari düzeye indirilmiştir. Alışveriş merkezlerinin kapanmasıyla, alışveriş merkezlerindeki esnaf da büyük bir ekonomik sıkıntı içine girmiştir. Coronavirüs yüzünden sokağa çıkanların azalmasıyla birlikte alışverişler de azalmıştır. Terzi esnafımızın işleri de durma noktasına gelmiştir. Öğrenci servis işi yapan ve şehirlerarası yolcu taşımacılığı yapan şoför esnafının da faaliyetleri durmuştur. Taksi, minübüs ve halk otobüsü işleten esnaflarımızda boş dolaşıp iş yapamamaktadırlar. 1 Doların 7 lira, 1 Euro'nun da 7.60 seviyelerine gelmesi nedeniyle döviz borçlusu olan esnaflarımız, bir darbede kur artışından yemişlerdir. Esnafımız ekonomik bir afetle karşı karşıyadır. Bütün bu durumlar karşısında son yıllarda ekonomik kriz nedeniyle işleri iyi gitmeyen ve ekonomik kriz yaşayan esnaf ve sanatkarlarımız, coronavirüs nedeniyle alınan tedbirler kapsamında işyerlerinin de kapanmasıyla veya faaliyetlerinin asgari düzeye indirilmesiyle çifte ekonomik krizi yaşamaya başlamışlardır.

Ancak AKP İktidarı tarafından, esnaf ve sanatkarların içinde bulunduğu ağır ekonomik sorunlarını çözecek ve sıkıntılarını tamamen giderecek, somut ve kalıcı kararlar henüz alınmamıştır. 24 Mart 2020 tarihinde Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak tarafından sosyal medya üzerinden bir açıklama yapılarak Halkbank tarafından tüm esnafa destek verileceği açıklanmıştır. Buna göre; esnafa, 'İşletme Finansman Desteği' adı altında, 36 ay vadeli, 25 bin lira limitli ve hazine desteği ile yıllık yüzde 4,5 maliyetli kredi verileceği ayrıca da Paraf Esnaf Kart Desteği adı altında, esnaf ve sanatkarlara 12 ay vadeli ve 25 bin limitli ticari kart imkanı sunulacağı ifade edilmiştir. 25 Nisan 2020 tarihinde yine Hazine ve Maliye Bakanı tarafından yapılan açıklamaya göre; 25 bin liralık Esnaf Destek Paketi için başvuran esnaf sayısının 582 bin olduğu, 448 bin 148 esnafa 8 milyar 390 milyon destek sağlandığını, paraf ticari kart için 324 bin 814 esnafımızın başvurduğunu ve 303 bin 565 esnafımıza kart tahsis edildiğini, KGF Kefaletli İş'e devam kapsamında da başvuruların 143 bin 769'a ulaştığını, bu kapsamda 119 bin 804 firmaya 107 milyar 412 milyon TL. finansman tahsis edildiğini, ifade etmiştir. Sayın Bakanın bu açıklaması, Esnaf Destek Paketi'nin amacına ulaşmadığını göstermektedir. Türkiye genelinde sayıları 2 milyonu bulan esnaf ve sanatkardan yaklaşık 4'te birinin başvuru yapabildiği, onların da tamamının bu destek paketlerinden yararlanamadığı ve kredi miktarlarının son derece az olduğu, tüm esnafımızı kapsayacak ve tüm mağduriyetleri giderecek düzeyde gerçekçi bir paket olmadığı ortaya çıkmıştır.

Çünkü söz konusu destek paketinden yararlanma koşulları son derece ağırdır ve esnaflarımız büyük çoğunluğu bu koşulları sağlayamamaktadır. Bu krediden faydalanmak isteyen esnafın, Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi ile kullanılmış bir kredisinin olmaması gerekmektedir. 25 bin Türk Lirası limitli kredi, 36 ay vade ile verilirken, faiz oranı da yüzde 4,5 olarak belirlenmiştir. En az 3 aylık faaliyet süresini doldurmuş olan esnafın, son 5 yıl içinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca sağlanan aynı konuda faiz ve/veya hibe desteği niteliğindeki desteklerden yararlanmadıklarını taahhüt etmeleri gerekmektedir. Üstelik bu krediyi kullanan esnafın kredi vadesi içinde faaliyetlerini sonlandırmaları durumunda da kalan kredi tutarının def'aten tahsil ve tasfiye edilmesi düzenlenirken, krediden yararlanmak için vergi ve SGK borcunun olmaması şartının arandığı belirtilmektedir. Tüm bunlar, yüzbinlerce esnafımızın beklentisini boşa çıkarmıştır. Yaklaşık, 1 milyon 400 bin esnafımız kredi için başvurusunu bile yapamamıştır. Esnafımız büyük bir hayal kırıklığı içindedir.

İşletme çarkları duran, kira, elektrik, su, personel maaşları gibi sabit giderlerini ödeyemeyen esnafımız, ayrıca vadesi gelen çek ve senetlerini, gelir vergisi, KDV, SGK ve Bağkur primi gibi giderlerini de de ödeyemez hale gelmiştir. Her ne kadar siyasi iktidar tarafından özellikle kamu bankaları üzerinden yaklaşık 500 bine yakın esnafımıza yukarıda açıkladığımız gibi bazı limitli krediler açılmış, bu dönemde kira ödemelerinin yapılamaması nedeniyle mal sahiplerinin tahliye isteyemeyecekleri yönünde kanun çıkarılmış, vergi, SGK ve Bağkur prim beyannamelerinin ve ödemelerinin Kasım 2020 ayına ertelenmiş, işten çıkarmalar yasaklanarak, koşulları uyan işçilerine işsizlik sigorta fonu kapsamında kısa çalışma ödeneğinden

yararlanma imkanı veya kısa çalışma ödeneği koşulları tutmayan işçilerine ücretsiz izin kullandırılarak günlük 39.24 lira nakdi ücret desteği verilmesi öngörülmüş olsa da, bu çözümler esnafımız için kalıcı ve kesin çözümler değildir. Geçici ve sorunları öteleyen çözümlerdir. Ekonomik istikrar kalkanı olarak isimlendirilen bu kararların, esnaf ve sanatkarlara kalkan olmadığı çok açık bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Esnaf ve sanatkarlarımızın bu alınan geçici tedbirler ile sorunlarını kalıcı ve kesin olarak çözmeleri mümkün değildir. Hem Türkiye’de, hem de dünyada ucu açık, tam anlamıyla ne zaman çözüleceği belirsiz, büyük bir sağlık ve ekonomik sorun vardır. Her ne kadar Mayıs sonundan itibaren ülkemizde normalleşmeye aşama aşama geçileceği iktidar temsilcileri tarafından dile getirilse de, coronavirüsten önceki sosyal ve ekonomik hayata tam anlamıyla ne zaman dönüleceği son derece belirsizdir. Siyasi iktidar bu ekonomik paket ve kararlarla; ya esnafımızı ilerde de hiç geri ödeyemeyeceği krediler vermekte, ya da hem kira, vergi, SGK ve Bağkur primi gibi borçlarını ileriye yönelik olarak 3 veya 6 ay kadar ötelemektedir. Esnafımızın aylarca hiç iş yapmayacağı ya da çok az iş yapabileceği ve ayrıca son derece belirsiz bir süreç yaşadığımız bir ortamda, esnafımızın kredi borçlarının ve işletme borçlarının ötelenmesinin kalıcı bir yararı yoktur.

Bütün bu durumlar karşısında, esnaf ve sanatkarlarımız çektiği kredilerin geri ödemesinden, 3 ay boyunca ertelenen iş yeri kirasından, Kasım 2020’ye kadar ötelenen vergilerinden ve SGK ve Bağkur primlerinden, vadesi gelen ticari, kredi, çek, senet, elektrik ve doğalgaz borçlarının bugün itibarıyla ödenmesinden sorumlu olmaya devam edecektir. Bu süreçte örneğin iş yeri kirasını ödemeyen esnaf bu nedenle belki iş yerinden çıkarılmayacaktır ama 3 aylık sürenin dolması ile faiziyle bu kiralari geri ödeme yükümlülüğü devam edecektir. Bugün itibarıyla vergi, SGK ve Bağkur borçlarını ödeyemeyecektir ama Kasım 2020’den sonra sorumluluğu devam edecektir. Bugün itibarıyla vadesi gelen, kredi, çek ve senet borçlarından sorumlulukları ise devam etmektedir. Öte yandan zaten zorda olan esnafın iş yerinin kapalı olduğu ve belirsizliğin devam ettiği bu dönemin hemen sonrasında bir anda toparlanmasını beklemek ve tüm bu borçlarını ödeyebileceğini düşünmek tam hayalciliktir. Ayrıca IMF gibi uluslararası kuruluşların Türkiye ekonomisi ile ilgili son tahminlerinde, ekonominin 2020 yılında %5’e kadar küçülebileceği öngörülmektedir. Bu durumda salgın tehlikesinin sağlık yönünden olumsuz etkileri azalsa bile, sosyal ve ekonomik hayat hemen normale dönemeyeceğinden hizmet, konaklama, turizm, eğlence, tekstil, gıda, ulaştırma gibi sektörlerin içinde bulunduğu sorunlu tablo, ülke içi ve uluslararası güven sağlanıncaya kadar devam edecektir.

Bu sebeplerle palyatif, günü kurtarmaya yarayan, sorunları sadece 3 veya 6 ay gibi sürelerle öteleyen kararlarla ve adımlarla, esnafımızın sorunlarının kalıcı ve kesin olarak çözülmesi mümkün değildir. Bu alınan kararlarla, aslında esnaf ve sanatkarlarımızın sorunları geçici bir süre halının altına süpürülmekte ama sorunlara kalıcı bir çözüm bulunmamaktadır. Bu sebeple eğer esnaf ve sanatkarlarımızın sorunlarına kalıcı ve kesin çözümler bulunmazsa, önümüzdeki süreç de büyük bir iflas dalgasının ve ekonomik çöküntünün yaşanması kaçınılmazdır. Coronavirüs

ekonomimiz içindedir ve önlem alınmazsa asıl yıkıcı ve ölümcül etkisini ekonomimiz üzerinde gösterecektir.

Oysa yapılması gereken; diğer gelişmiş ve ekonomisi güçlü ülkelerde olduğu gibi esnaf ve sanatkarlarımıza kredi vermek yerine işletmesini ayakta tutacak miktarda doğrudan hibe desteği verilmeli; vergi, SGK ve bağkur primleri gibi kamu alacakları için 2020 yılı sonuna kadar borç taahhuk ettirilmemeli; kira, elektrik, doğalgaz gibi borçların en az 3 ay süre doğmayacağı ve bedel alınmayacağı; geçmiş dönem vadesi gelmiş kredi, çek, senet borçları gibi borçlara yönelik en az 1 Ocak 2021 tarihine kadar hukuki işlem ve icra takibi yapılamayacağı ve Ticaret Bakanlığı'nın 11 ayrı başlıkta yaptığı sınıflandırmaya göre her meslek grubuna ayrı özel teşvik ve desteklerin verilmesini yönünde esnafımızın ve sanatkarlarımızın sorunlarını kesin ve kalıcı olarak çözecek ve esnafımızı koruma altına alacak kararlar alınmalı ve adımlar atılmalı idi.

Bu çerçevede;

- 1) Palyatif, günü kurtarmaya yarayan, sorunları sadece 3 veya 6 ay gibi sürelerle öteleyen, esnaf ve sanatkarlarımızın sorunlarını kalıcı ve kesin olarak çözmeyen kararlar almak yerine, tüm esnaf ve sanatkarımızı kapsayacak şekilde sorunlarını kalıcı ve kesin olarak çözecek ve esnafımızı koruma altına alacak kararlar almayı düşünüyor musunuz?
- 2) Diğer gelişmiş ve ekonomisi güçlü ülkelerde olduğu gibi esnaf ve sanatkarlarımıza kredi vermek yerine, işletmesini ayakta tutacak miktarda doğrudan hibe desteği vermeyi düşünüyor musunuz?
- 3) Esnaf ve sanatkarlarımıza vergi, SGK ve bağkur primleri gibi kamu alacakları için 2020 yılı sonuna kadar borç taahhuk ettirmemeyi düşünüyor musunuz?
- 4) Esnaf ve sanatkarlarımızın kira, elektrik, doğalgaz gibi borçlarının en az 3 ay süre doğmayacağı ve bedel alınmayacağı yönünde kararlar almayı düşünüyor musunuz?
- 5) Esnaf ve sanatkarlarımızın geçmiş dönem vadesi gelmiş kredi, çek, senet vb. borçları gibi borçları için en az 1 Ocak 2021 tarihine kadar hukuki işlem ve icra takibi yapılamayacağı yönünde kararlar almayı düşünüyor musunuz?
- 6) Esnaf ve sanatkarlarımızın tamamının alınan kararlardan yararlanması için gereken kararları almayı düşünüyor musunuz?
- 7) Esnaf ve sanatkarlarımızın Ticaret Bakanlığı'nın 11 ayrı başlıkta yaptığı sınıflandırmasına göre her meslek grubuna ayrı özel teşvik ve desteklerin verilmesini düşünüyor musunuz?
- 8) Esnaf destek paketi için bu dönemde önerenin cevaplandığı tarihe kadar kaç esnafımız başvurmuştur? Kaç esnafın talebi reddedilmiştir? Bu esnaflarımızın talepleri neden reddedilmiştir? Kaç esnafın talebi kabul edilmiştir? Talebi kabul edilen esnaflarımıza ne kadar destek sağlanmıştır?

9) Paraf Kart için bu dönemde önergenin cevaplandığı tarihe kadar kaç esnafımız başvurmuştur? Kaç esnafın talebi reddedilmiştir? Bu esnaflarımızın talepleri neden reddedilmiştir? Kaç esnafın talebi kabul edilmiştir? Talebi kabul edilen esnaflarımıza ne kadarlık paraf kart verilmiştir?

10) İşletmelere sunulan Kredi Garanti Fonu Kefaletli finansman desteğine bu dönemde önergenin cevaplandığı tarihe kadar kaç esnaf ve şirket başvurmuştur? Kaç şirket ve esnafın talebi reddedilmiştir? Bu esnaf ve şirketlerin talepleri neden reddedilmiştir? Kaç şirketin ve esnafın talebi kabul edilmiştir? Talebi kabul edilen şirket ve esnaflarımıza ne kadarlık finansman sağlanmıştır ?